

Respect pe Apariția unui asemenea cortegiul incredibil în modesta lor piață și faptul că însuși moșierul, pe care toți îl cunoșteau doar din auzite, voia să ia parte la liturghie în bisericuța lor, împreună cu familia sa – căci, pare-se, mă credeau și pe mine parte din familie –, stârni un puternic val de emoții printre acei țărani cumsecade. Paracliserul ieși în fugă, de parcă fostul Kanitz ar fi fost însuși contele Orosvár, și ne informă plin de zel că preotul întârzie puțin liturghia pentru noi. Oamenii ne făcură loc să trecem, stând respectuoși cu capetele plecate, și fură copleșiți de o înduioșare vizibilă de îndată ce remarcară infirmitatea lui Edith, care trebuia sprijinită și condusă de Joseph și de Ilona. Întotdeauna oamenii simpli se arată mai impresionați când își dau seama că necazul nu se sfiește să își coboare mâna întunecată și asupra celor bogați. Se stârni un murmur, o rumoare, dar apoi femeile aduseră niște perne, pentru ca fata schiloadă să șadă cât mai comod cu puțință – bineînțeles, în primul rând de bănci, care se golise rapid. Apoi, când slujba începu, părea că preotul celebrează liturghia, cu o solemnitate ritualică, doar pentru noi. Eu însumi am fost profund impresionat de simplitatea înduioșătoare a bisericuței. Vocile cântate, clare, ale femeilor, glasurile aspre și cumva stângace ale bărbaților, pițigăiatul naiv al copiilor, toate mi se păreau expresia unei credințe mai curate și mai directe decât slujbele mult mai sofisticate la care participasem în Viena, la Stephansdom sau la Augustinerkirche. Însă atenția mi-a fost abătută de la propriile rugăciuni atunci când privirea mi s-a oprit întâmplător asupra lui Edith, care ședea lângă mine, și am remarcat, aproape speriat, cu câtă evlavie arzătoare se ruga. Niciodată nu văzusem la ea nici cel mai mic semn care să fi sugerat că ar fi avut parte de o educație religioasă sau că ar fi apropiată de credință. Acum am observat că ruga ei era complet diferită de a celor din jur, pentru care

Respectiv rugăciunea devenise în decursul timpului doar un obicei, o rutină. Stătea cu capul plecat, de parcă ar fi mers printr-o furtună puternică, își încleștase mâinile pe strană, întreaga ei ființă era retrasă în sine, așa că murmură mecanic răspunsurile și atitudinea ei trăda întru totul încordarea unui om care se concentrează și își strânge toate forțele într-un efort suprem de a obține ceea ce-și dorește în adâncul inimii. Uneori, când îngenuncheam alături de ea, simțeam cum lemnul înnegrit al băncii tremură, ca și cum ceva din acea ardoare cutremurătoare și din acel extaz înfiorat al rugilor ei se transmitea cumva în lemnul rigid. Am înțeles imediat că îi cerea lui Dumnezeu ceva anume, că *voia* ceva de la El, și nu mi-a fost greu să ghicesc ce își dorea această fată bolnavă, paralizată.

Și după ce slujba s-a terminat și am ajutat-o din nou să urce în caleașcă, Edith a rămas o vreme retrasă în sine. Nu a rostit nici un cuvânt și nici nu-și mai întorcea privirea în toate părțile, plină de o curiozitate avidă. Parcă acea jumătate de oră de frământare febrilă ar fi epuizat-o, i-ar fi vlăguit spiritul. E de la sine înțeles că și noi am rămas la fel de reținuți. Cu timpul, călătoria deveni liniștită și adormitoare, până când, exact la amiază, am ajuns la crescătoria de cai.

Acolo, evident, am avut parte de o primire deosebită. Flăcăii din vecinătate, care, desigur, fuseseră anunțați de vizita noastră, își aleseseră caii cei mai năstrușnici din herghelie și ne ieșiră în întâmpinare călărindu-i fără șei, într-un galop sălbatic, ca un fel de fantezie arabă. Era o plăcere să-i privești pe tinerii aceștia avântați, arși de soare, cu cămășile descheiate, cu pantaloni de cowboy albi și cu pălării cu boruri largi, din care atârnav panglici lungi, multicolore. Năvăliră asupra noastră ca o hoardă de beduini, de parcă voiau să dea peste noi. Caii noștri ciuliră neliniștiți

Respectarea
urechile, iar bătrânul Jónak trebui să tragă puternic de hățuri, încordându-și picioarele pe capră, când deodată, la auzul unui șuierat ascuțit, banda de sălbatici formă cât ai clipi o coloană ordonată, care ne însoți apoi ca un cortegiu vesel până la casa administratorului.

Eu, ca ofițer de cavalerie, am văzut acolo tot soiul de lucruri ce mă interesau. Celor două fete li se arătară mânjii, iar ele au fost încântate la culme de animăluțele temătoare și curioase, cu picioarele lor șovăielnice și stângace și cu boturile lor prostuțe, care nici nu se pricepeau să apuce bucățelele de zahăr ce li se ofereau. În timp ce ne ocupam timpul cu astfel de distracții, băiatul de la bucătărie ne-a pregătit o gustare grozavă în aer liber, sub îndrumarea atentă a lui Jónak. Vinul se dovedi curând atât de tare și de savuros, încât veselia noastră, până acum temperată, se dezlănțui tot mai zgomotos. Cu toții sporovăiam mai liberi și mai lipsiți de griji ca oricând și, așa cum nici un norișor nu întunecă în acele ore cerul de un albastru mătășos, nici mintea mea n-a fost umbrită vreo clipă de gândul că atunci când am cunoscut-o pe fata asta subțire, ce râdea mai vesel, mai tare și mai fericit ca oricare dintre noi, era o făptură suferindă, disperată, doborâtă de boală, sau că acest bărbat care cerceta și mângâia caii cu priceperea unui veterinar, glumind cu fiecare grăjdar și strecurându-i câte un bacșiș, era cel care, cu doar două zile în urmă, mă acostase în miezul nopții copleșit de o spaimă frenetică, ca un somnambul. Chiar și pe mine abia dacă mă mai recunoșteam, atât de destinsse îmi erau gesturile, iar încheieturile mi le simțeam atât de ușoare, de parcă ar fi fost unse cu uleiuri calde. După masă, în timp ce Edith a fost dusă în camera soției administratorului, ca să se odihnească puțin, eu am încercat, unul după altul, mai mulți cai. M-am luat la întrecere peste câmpuri cu câțiva flăcăi și când mi-am lăsat calul liber și am pornit-o

la galop, m-am cuprins o senzație de libertate cum nu mai trăisem niciodată. Ah, de-aș putea rămâne veșnic aici, să nu mai fiu supus nimănui, la ordinele nimănui, să trăiesc liber în câmpurile deschise, liber ca aerul din jur! Inima mi se strânse puțin când, după ce străbătusem în goană o distanță zdravănă, am auzit din depărtare cornul de vânătoare vestind iminenta întoarcere acasă.

Pe drumul de întoarcere experimentatul nostru Jónak a ales, pentru variație, un alt traseu. Poate că a făcut-o și pentru că o porțiune zdravănă din el trecea printr-o pădure plăcută și răcoroasă. Și cum în acea zi reușită toate au ieșit superb, am mai avut parte de o ultimă surpriză, cea mai frumoasă dintre toate. Când am intrat într-un sătuc cu totul neînsemnat, de vreo douăzeci de case, am descoperit că drumul nostru – singurul drum din acel loc uitat de lume – era complet blocată de o duzină de căruțe și care goale. Ciudat era că prin apropiere nu se afla nimeni care să facă loc caleștii noastre masive și burduhănoase, de parcă peste tot în jur oamenii ar fi dispărut de pe fața pământului. Dar în curând acea pustietate duminicală se lămurii când mâna expertă a lui Jónak se ridică și pocni din biciul său enorm, care răsună ca o împușcătură de pistol, și câțiva oameni apărură în fugă, speriați. S-a vădit că acolo tocmai se ținea nunta fiului celui mai bogat țăran din regiune cu o fată săracă dintr-un alt cătun, iar dinspre capătul uliței, unde fusese pregătită o șură pentru dans și petrecere, apărură în goana mare, roșu în obraji, trupeșul tată al miresei, care ne ură supus bun venit. Poate omul credea cu adevărat că ilustrul domn și stăpân al domeniului Kekesfalva a înhămat anume caleașca sa cu patru cai pentru a-i onora cu prezența pe el și pe fiul său la petrecerea de nuntă sau poate că, din vanitate, a profitat de trecerea noastră întâmplătoare pentru a-și spori prestigiul printre săteni. Oricum, el îi rugă, cu

Respectiv, în număr de plecăciuni, pe domnul von Kekesfalva și pe însoțitorii săi să aibă bunătața ca, până ce se va elibera drumul, să îi facă onoarea de a bea un pahar din vinul său de țară, curat, unguresc, în sănătatea tinerei perechi. În ce ne privește, eram cu toții mult prea bine-dispuși pentru a ne sustrage unei invitații atât de binevoitoare. Așa că Edith a fost ridicată cu grijă din caleașcă și ne-am îndreptat ca niște eroi cuceritori, printr-o cale deschisă în mulțimea sporovăitoare de țărani respectuoși, spre sala de dans improvizată.

Dacă te uitați mai bine, vedeți că pe cele două laturi ale șurii fuseseră înălțat două podiumuri de scânduri sprijinite pe câte două butoaie goale de bere. Pe podiumul din dreapta, la o masă lungă, acoperită cu pânzeturi albe de in și încărcată din belșug cu sticle și mâncăruri, tronau rudele familiei și nelipsitele notabilități locale, preotul paroh și comandantul jandarmeriei. Pe podiumul de vizavi se urcase orchestra, patru țigani mustăcioși, cu un aspect romantic: doi la vioară, unul la violoncel și ultimul la țambal. În mijloc, pe podeaua temeinic bătătorită a șurii, se înghesuiau oaspeții, în timp ce copiii, care nu mai avuseseră loc în spațiul supraaglomerat, căscau gura la noi din ușă sau de pe grinzile de deasupra, unde stăteau și își bălăbăneau picioarele.

Imediat câteva dintre rudele de rang mai mic se ridicară de la masa notabilităților pentru a ne face loc și se văzu că erau cu toții uluiți de aerul binevoitor cu care distinșii oaspeți se amestecară fără urmă de stânjenală printre oamenii de rând. Clătinându-se de emoție, tatăl mirelui aduse el însuși o carafă imensă de vin, ne umplu paharele și toastă cu voce puternică „În sănătatea stimatului stăpân!“, la care îi răspunse un cor de voci atât de entuziast, de se auzi până în stradă. Apoi îi târî dinaintea noastră pe fiul lui și pe mireasă, o fată timidă și cam lată în șolduri, căreia costumul popular

Respectiviu colorat și coroana albă de mirt îi dădeau un aer înduioșător. Roșie ca focul de emoție, ea făcu o plecăciune stângace dinaintea lui Kekesfalva și îi sărută plină de respect mâna lui Edith, care se emoționează vizibil, căci imaginea unei nunți are întotdeauna un efect tulburător asupra tinerelor. În astfel de momente le cuprinde un tainic sentiment de solidaritate cu semenele lor. Roșind, Edith o trase pe mireasa sfioasă spre ea, o îmbrățișă și, dintr-un impuls răsărit brusc în mintea ei, își scoase de pe deget un inel – unul subțire, demodat, nu de mare preț – și îl puse pe degetul fetei, care rămase cu totul surprinsă de acest dar neașteptat. Se uită speriată spre socrul ei, parcă întrebându-l dacă putea într-adevăr să accepte un asemenea dar însemnat, și imediat ce acesta dădu aprobator din cap, fata izbucni în lacrimi de fericire. Am fost copleșiți iarăși de un val de mulțumire entuziastă și oamenii aceia simpli, nerafinați, s-au înghesuit din toate părțile în jurul nostru. Vedeam pe chipurile lor că tânjeau să facă ceva deosebit, pentru a ne arăta recunoștința lor, dar nici unul nu îndrăznea să adreseze nici un cuvânt „nobililor stăpâni“. Mama mirelui, o țărăncă bătrână, trecea de la unul la altul clătinându-se pe picioare și cu ochii în lacrimi, copleșită de onoarea de care se bucura nunta fiului ei, în timp ce mirele, încremenit de rușine, se holba când la mireasa lui, când la noi, când la cizmele sale grele și lustruite, cu carâmbi țepeni.

Și atunci, pentru a stăvili această manifestare de venerație ce devenea penibilă, Kekesfalva făcu cel mai înțelept lucru posibil. Le strânse prietenos mâna tatălui mirelui, mirelui însuși și câtorva notabilități și îi rugă să nu întrerupă din cauza noastră această frumoasă sărbătoare. Tinerii, zise el, să danseze mai departe după voia inimii. Nimic nu ne-ar bucura mai tare decât să-și continue netulburați petrecerea. În același timp îi făcu un semn cu mâna șefului orchestrei,